

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра фінансів та оподаткування

Суспільні фінанси в умовах демократії

Методичні вказівки
для самостійної роботи
аспірантів (PhD) денної форми навчання
галузі знань 07 – управління та адміністрування
спеціальності 072 «Фінанси, банківська та страхова справа»

Луцьк - 2016

УДК 336.1(477)(075.8)
ББК 65.9(4УКР)я73
К21

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 9 від 18 травня 2016 р.)

Рецензенти:

Вахович Н. М. – доктор економічних наук, проф., завідувач кафедри фінансів Луцького національного технічного університету;

Проць Н. В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та оподаткування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Карлін М.І.

М 54 **Суспільні фінанси в умовах демократії** : методичні вказівки для самобільної роботи аспірантів денної форми навчання спеціальності 072 – «Фінанси, банківська та страхова справа». Укладач: Карлін М.І. - Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2016 . – 10 с.

Методичні вказівка розроблені відповідно до вимог стандартів вищої освіти з підготовки фахівців із метою надання допомоги у вивченні курсу та формування у студентів системи знань, необхідних для розуміння механізмів функціонування суспільних фінансів як невіддільної складової фінансової системи країни; їх структури; основних тенденцій та перспектив розвитку в умовах демократизації українського суспільства.

УДК 336.1(477)(075.8)
ББК 65.9(4УКР)я73
К21

© Карлін М.І.
©Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, 2016

ЗМІСТ

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ	5
3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	6
4. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ	8

НАВЧАННЯ

5. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ	8
6. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	9

УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ЗАЛІК	10
-----------------------------------	-----------

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою курсу є: на основі з'ясування теоретичних засад функціонування системи суспільних фінансів у розвинутих країнах виявити конкретні форми і методи використання цих коштів в Україні та шляхи підвищення їх ефективності.

Завдання:

- з'ясувати теоретичні основи формування і використання суспільних фінансів у розвинутих країнах;
- виявити конкретні форми і методи удосконалення використання суспільних фінансів в Україні;
- визначити проблеми формування і використання фінансових ресурсів Державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів та окреслити шляхи їх вирішення в умовах децентралізації.

Предметом курсу «Суспільні фінанси в умовах демократії» є фінансово-економічні відносини, що виникають з приводу формування і використання суспільних фінансів на всіх рівнях.

Змістові модулі:

Змістовий модуль 1. **ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬНИХ ФІНАНСІВ**

Змістовий модуль 2. **ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СУСПІЛЬНІ ФІНАНСИ**

Міжпредметні зв'язки. Курс «Суспільні фінанси в умовах демократії» тісно пов'язаний з такими економічними дисциплінами: «Бюджетна система», «Податкова система», «Управління державними підприємствами», «Фінанси зарубіжних країн», «Податкові системи зарубіжних країн» та ін.

В результаті вивчення курсу аспірант повинен:

знати:

сутність суспільних фінансів, їх структуру та значення в демократичних країнах;
різні підходи до визначення суспільних фінансів, їх структури;
особливості формування системи прямих податків в демократичних країнах;
специфіку формування системи непрямих податків в демократичних країнах;
особливості управління державним боргом в демократичних країнах;
проблеми формування системи суспільних фінансів в трансформаційних економіках та шляхи їх вирішення.

вміти:

орієнтуватися в особливостях визначення суспільних фінансів представниками різних наукових шкіл;
аналізувати різні підходи до побудови системи суспільних фінансів в розвинутих демократичних країнах;
аналізувати різні підходи до побудови системи суспільних фінансів в демократичних країнах з трансформаційною економікою;
обґрунтувати необхідні зміни в системі суспільних фінансів в демократичних країнах з трансформаційною економікою, зокрема і в Україні.

2. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лек.	Практ. (Семін.)	Сам. роб.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Економічна теорія держави та суспільних фінансів				
1. Предмет фінансової науки та її еволюція. Визначення суспільних фінансів	22	4	4	14
2. Економічна логіка держави та умови прояву державою своєї активності через суспільні фінанси	22	4	4	14
3. Держава, перерозподіл та справедливість. Оптимальний бюджет	22	4	4	14
4. Порядок прийняття державних рішень у сфері бюджету.	24	4	4	16
Разом за змістовим модулем 2	90	16	16	58
Змістовий модуль 2. Фінансування державної діяльності та суспільні фінанси				
1. Принципи оподаткування та податкові відносини у демократичних країнах	18	2	2	14
2. Порівняльний аналіз теорій оподаткування.	22	4	4	14
3. Прямі та непрямі податки.	28	6	6	16
4. Державний борг і соціальне забезпечення у демократичних країнах	22	4	4	14
Разом за змістовим модулем 2	90	16	16	58
Усього годин	180	32	32	116

3. ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1.		
1	<p style="text-align: center;">Питання до теми 1. Предмет фінансової науки та її еволюція.</p> <p>Визначення суспільних фінансів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Фінансова система держави, її структура. 2.Розуміння державних фінансів у фінансовій науці розвинутих країн 3.Різні підходи до визначення суспільних та державних фінансів в українській фінансовій науці 4.Співвідношення публічних та суспільних фінансів 5.Місцеві фінанси-складова суспільних фінансів 6.Роль місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку регіону. 7.Фінансові методи розвитку комунальної власності. 	14
3	<p style="text-align: center;">Питання до теми 2. Економічна логіка держави та умови прояву державою своєї активності через суспільні фінанси</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Еволюція держави та суспільних фінансів 2.Причини зростання державних витрат в ХХ столітті 3.Стан фінансового вирівнювання в Україні та його динаміка. 4.Політика держави щодо подолання депресивності територій. 5.Розмежування доходів та видатків основа бюджетного компонента 6.Система бюджетних трансфертів в Україні 7.Формула розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів 	14
	<p style="text-align: center;">Питання до теми 3. Держава, перерозподіл та справедливість.</p> <p>Оптимальний бюджет</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Роль демократичної держави у перерозподілі ВВП країни 2.Перерозподіл та справедливість у демократичній країні 3.Перерозподіл та ефективність 4.Оптимізація доходів бюджету 5. Оптимізація видатків бюджету 6. Оптимізація дефіциту бюджету 7. Оптимізація профіциту бюджету 	14
	<p style="text-align: center;">Питання до теми 4. Порядок прийняття державних рішень сфері бюджету.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання фінансової державної активності в період економічних криз 2. Зростання фінансової державної активності в період соціальних криз 3. Зростання фінансової державної активності в період екологічних криз 4. Проблеми оптимізації суспільних фінансів в період економічної кризи 5. Напрями оптимізації суспільних фінансів в Україні в сучасних умовах 6.Заходи із стимулювання сукупного попиту за допомогою суспільних фінансів 7. Заходи із стимулювання сукупної пропозиції за допомогою суспільних фінансів 	16
4	<p style="text-align: center;">Питання до теми 5. Принципи оподаткування та податкові відносини у демократичних країнах</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Реалізація принципів оподаткування в країнах з ліберальною економікою 2. Реалізація принципів оподаткування в країнах з соціальною економікою 3. Реалізація принципів оподаткування в постсоціалістичних країнах-членах ЄС 4.Особливості реалізації принципів оподаткування в Україні в сучасних 	14

	<p>умовах</p> <p>5. Напрями удосконалення податкових відносин у демократичних країнах в сучасних умовах</p> <p>6. Напрями удосконалення податкових відносин у постсоціалістичних країнах-членах ЄС в сучасних умовах</p> <p>7. Напрями удосконалення податкових відносин в Україні в сучасних умовах</p>	
5	<p>Питання до теми 6. Порівняльний аналіз теорій оподаткування.</p> <p>1.Визначення максимальної податкової вигоди для уряду</p> <p>2.Визначення максимальної податкової вигоди для платника податків</p> <p>3.Альтернативні теорії оподаткування</p> <p>4.Відмінності в теоріях оподаткування, висунутими різними представниками теорії добробуту</p> <p>5.Податкова база</p> <p>6. Податкова межа</p> <p>7.Закріплення податкової бази в Конституції країни</p> <p>8.Принципові взаємозв'язки між бюджетними правилами та правилами оподаткування</p>	14
6	<p>Питання до теми 7. Прямі та непрямі податки.</p> <p>1. 2.Прибуткове оподаткування доходів громадян в США</p> <p>3. Прибуткове оподаткування доходів громадян в Німеччині</p> <p>4. Прибуткове оподаткування доходів громадян в країнах Скандинавії</p> <p>5.Особливості встановлення та стягнення корпоративного податку в США</p> <p>6.Особливості встановлення та стягнення корпоративного податку в Німеччині</p> <p>7. Особливості встановлення та стягнення корпоративного податку в країнах Скандинавії.</p> <p>8. Особливості встановлення та стягнення ПДВ в розвинутих країнах</p> <p>9. Особливості встановлення та стягнення акцизів в розвинутих країнах</p>	16
7	<p>Питання до теми 8. Державний борг і соціальне забезпечення у демократичних країнах</p> <p>1. Економічна сутність та форми державного кредиту.</p> <p>2. Державний борг України та його структура.</p> <p>3. Обслуговування державного боргу та управління ним.</p> <p>4. Проблеми та шляхи погашення боргу держави</p> <p>5. Проблеми фінансування соціального забезпечення у демократичних країнах</p> <p>6. Проблеми фінансування соціального забезпечення у постсоціалістичних країнах-членах ЄС</p> <p>7. Проблеми фінансування соціального забезпечення в Україні в сучасних умовах</p>	14
	Разом	116

6. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік
Питання для підсумкового контролю:

1. Фінансова наука як економічний аналіз діяльності держави.
2. Місце і роль інформації в моделі економічної поведінки.
3. Визначення суспільних фінансів та їх структури.
4. Еволюція фінансової науки.
5. Нові тенденції у фінансовій науці та суспільних фінансах після Другої світової війни
6. Необхідність заснування держави і роль в цьому процесі суспільних фінансів
7. Економічна теорія конституції та теорія соціально-економічної поведінки.
8. Необхідність втручання держави в економіку: різні погляди.
9. Порядок прийняття демократичних рішень та їх вплив на суспільні фінанси.
10. Справедливість – екзогенна чи ендогенна властивість економіки?
11. Постулати та правила перерозподілу.
12. Оптимальний бюджет.
12. Гіпотеза загальної рівноваги.
13. Оптимум Парето і суспільні фінанси
14. Антиоптимум Парето і суспільні фінанси.
15. Трактатування бюджетної політики традиційною фінансовою наукою
16. Трактатування бюджетної політики сучасною фінансовою наукою.
17. Бюджетні переговори в малих групах.
18. Бюджет за прямої демократії.
19. Бюджет в умовах представницької демократії.
20. Бюджет і суспільні фінанси.
21. Необхідність визначення масштабів державної активності.
22. Квота суспільних витрат у народногосподарському балансі.
23. Зростання суспільних фінансів за прямої демократії.
24. Пояснення зростання суспільних витрат за допомогою моделі представницької демократії.
25. Способи обмеження зростання суспільних фінансів в розвинутих країнах
26. Способи обмеження зростання суспільних фінансів в Україні в сучасних умовах.
27. Принципи оподаткування як інструмент обмеження економічної експансії держави.
28. Принцип платоспроможності.
29. Принцип еквівалентності.
30. Оподаткування в історичній ретроспективі.
31. Об'єкти оподаткування в демократичних країнах сьогодні.
33. Теорії оподаткування, висунуті представниками економіки добробуту.
34. Теорія Левіафан-оподаткування.
35. Теорія демократичного оподаткування і суспільні фінанси.
36. Теорія еволюційного оподаткування.
37. Прибутковий податок з громадян в демократичних країнах
38. Корпоративний податок в демократичних країнах
39. Податок на додану вартість в демократичних країнах
40. Акциз в демократичних країнах
41. Податок на майно в демократичних країнах
42. Податок на землю в демократичних країнах
43. Сутність державного боргу.
44. Оптимальний розмір державного боргу в демократичних країнах

- 45.Обмеження зростання державного боргу в демократичних країнах
 46.Соціальне забезпечення як одна з проблем демократичного суспільства.
 47.Пенсійне страхування як політичний інструмент.
 48.Проблеми державного медичного страхування і оптимізація суспільних фінансів в демократичних країнах
 49.Проблеми фінансування соціального забезпечення у постсоціалістичних країнах-членах ЄС
 50.Проблеми фінансування соціального забезпечення в Україні в сучасних умовах

7.СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в ХХ ст./ В.Л. Андрущенко. – Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.
2. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії./ Ш. Бланкарт. – К.: Либідь, 2000. – 654 с.
3. Бюджетна система : підручник / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. – 871 [1] с.
4. Бюджетний менеджмент: підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін., за заг. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004, - 864 с.
5. Василик О.Д. Бюджетна система України : підручник/ О.Д. Василик., К.В. Павлюк. – К.: ЦУЛ, 2004. – 544 с.
6. Карлін М.І. Фінансова система України: навч. посібник / М.І. Карлін. – К.: Знання, 2007. – 324 с.
7. Карлін М.І. Фінанси України та сусідніх держав : навч. посібник / М.І. Карлін. – К.: Знання, 2007. – 589 с.
8. Карлін М.І. Державні фінанси України : навч. посібник / М.І. Карлін. – К.: Знання, 2008. – 348 с.
9. Карлін М.І. Державні фінанси розвинутих країн : навч. посібник / М.І. Карлін. – Л.: «Новий світ-2010», 2015. – 360с.
10. Місцеві фінанси : підручник / За ред. О.П.Кириленко. – К.: Знання, 2006. – 650 с.
11. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія) : навч. посібник./ В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 1999. – 164 с.
12. Фінанси : підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова – К.: Знання, 2008. – 611с.
13. Owsiak S. Finanse publiczne. Teoria i praktyka. Warszawa, WNPWN, 2001. – 562 s.
14. Osiatynski J. Finanse publiczne. Ekonomia I polityka. – Warszawa: WNPWN, 2006. – 310 S